Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2016. gada 25. februārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Personu brīva pārvietošanās — Savienības pilsonība — Vienlīdzīga attieksme — Direktīva 2004/38/EK — 24. panta 2. punkts — Sociālās aprūpes pabalsti — Regula (EK) Nr. 883/2004 — 4. un 70. pants — Īpaši naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām — Dalībvalsts pilsoņu izslēgšana pirmo trīs uzturēšanās mēnešu uzņemošajā dalībvalstī laikā

Lieta C-299/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas–Vestfālenes federālās zemes Sociālo lietu tiesa, Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 22. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 17. jūnijā, tiesvedībā

Vestische Arbeit Jobcenter Kreis Recklinghausen

pret

Jovanna García-Nieto ,

Joel Peña Cuevas ,

Jovanlis Peña Garcia ,

Joel Luis Peña Cruz .

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: Tiesas priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], kas pilda pirmās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], E. Levits, M. Bergere [*M. Berger*] (referente) un S. Rodins [*S. Rodin*],

ģenerāladvokāts M. Vatelē [*M. Wathelet*],

sekretārs M. Aleksejevs [*M. Aleksejev*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 22. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *García-Nieto* k-dzes, *Peña Cuevas* k-ga, *Jovanlis Peña Garcia* un *Joel Luis Peña Cruz* vārdā – *M. Schmitz, Rechtsanwalt*,

— Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *J. Möller*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – vācu.

— Francijas valdības vārdā – *R. Coesme*, pārstāvis,

— Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *M. Holt*, pārstāvis, kam palīdz *B. Kennelly*, *barrister*,

— Eiropas Komisijas vārdā – *D. Martin* un *M. Kellerbauer*, kā arī *C. Tufvesson*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2015. gada 4. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 18. pantu un 45. panta 2. punktu, Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 1. lpp., un labojums – OV 2004, L 200, 1. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 2010. gada 9. decembra Regulu (ES) Nr. 1244/2010 (OV L 338, 35. lpp.; turpmāk tekstā – "Regula Nr. 883/2004"), 4. un 70. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp., un labojumi – OV 2004, L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.), 24. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Vestische Arbeit Jobcenter Kreis Recklinghausen* (Reklinghauzenes rajona Nodarbinātības dienests, turpmāk tekstā – "Nodarbinātības dienests"), [no vienas puses], un *Peña Cuevas* k-gu un *García-Nieto* k-dzi, kā arī viņu kopīgo meitu *Jovanlis Peña Garcia* un *Peña Cuevas* k-ga dēlu *Joel Luis Peña Cruz* (turpmāk tekstā visi kopā – "*Peña-Garcia* ģimene"), [no otras puses], jautājumā par šī dienesta atteikumu piešķirt Vācijas tiesību aktos paredzētos pamatpabalstus ("*Grundsicherung*").

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

3 Eiropas Sociālās un medicīniskās palīdzības konvencijas, kuru Eiropas Padomes locekļi parakstīja Parīzē 1953. gada 11. decembrī un kura Vācijā ir spēkā kopš 1956. gada (turpmāk tekstā – "Palīdzības konvencija"), 1. pantā nediskriminācijas princips ir aprakstīts šādi:

"Katra Līgumslēdzēja puse apņemas nodrošināt, lai citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem, kas likumīgi uzturas jebkurā daļā no to teritorijas, kurai piemērojama šī Konvencija, un kam nav pietiekamu līdzekļu, tāpat kā tās pilsoņiem būtu tiesības ar tādiem pašiem nosacījumiem saņemt sociālo un medicīnisko palīdzību, ko paredz šajā attiecīgās teritorijas daļā spēkā esošie tiesību akti."

4 Saskaņā ar Palīdzības konvencijas 16. panta b) punktu "katra Līgumslēdzēja puse Eiropas Padomes ģenerālsekretāram paziņo ikvienu jaunu likumu vai administratīvos noteikumus, kuriem vēl nav piemērojams I pielikums. Veicot šo paziņošanu, Līgumslēdzēja puse var darīt zināmas savas atrunas saistībā ar tās jaunā tiesību akta vai administratīvo noteikumu piemērošanu citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem". Vācijas valdība 2011. gada 19. decembrī saskaņā ar šo tiesību normu veica šādu atrunu:

"Vācijas Federatīvās Republikas valdība neuzņemas piešķirt Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatā – Pamata sociālais nodrošinājums darba meklētājiem [*Sozialgesetzbuch Zweites Buch – Grundsicherung für Arbeitsuchende*, turpmāk tekstā – "Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmata"], redakcijā, kas ir spēkā pieteikuma brīdī, – paredzētos pabalstus pārējo Līgumslēdzēju valstu pilsoņiem tādā pašā veidā un ar tādiem pašiem nosacījumiem kā saviem pilsoņiem."

5 Saskaņā ar Palīdzības konvencijas 16. panta c) punktu šī atruna tika paziņota pārējām šīs konvencijas pusēm.

Savienības tiesības

Regula Nr. 883/2004

6 Regulas Nr. 883/2004 4. pantā "Vienlīdzīga attieksme" ir noteikts:

"Ja šajā regulā nav noteikts citādi, personām, uz ko attiecas šī regula, pienākas tādi paši pabalsti un ir tādi paši pienākumi kā tie, ko kādas dalībvalsts tiesību akti paredz tās piederīgajiem."

7 Šīs regulas 70. pants "Vispārīgi noteikumi" ir iekļauts tās III sadaļas 9. nodaļā, kas attiecas uz "īpašiem no iemaksām neatkarīgiem naudas pabalstiem". Šajā pantā ir paredzēts:

"1. Šo pantu piemēro speciālajiem no iemaksām neatkarīgiem naudas pabalstiem, kas paredzēti tiesību aktos, kuri sakarā ar to personu loku, mērķiem un/vai tiesību iegūšanas nosacījumiem atbilst gan sociālā nodrošinājuma tiesību aktu, kas minēti 1. punktā, gan sociālās palīdzības tiesību aktu pazīmēm.

2. Šajā nodaļā "īpaši no iemaksām neatkarīgi naudas pabalsti" ir tie, kas:

a) ir paredzēti, lai nodrošinātu vai nu:

   i) papildu nodrošinājumu, aizvietojuma nodrošinājumu vai palīgnodrošinājumu pret riskiem, uz kuriem attiecas 3. panta 1. punktā minētās sociālā nodrošinājuma jomas, un kas garantē attiecīgajām personām ienākumus iztikas minimumam, ņemot vērā ekonomikas un sociālo stāvokli attiecīgajā dalībvalstī;

   ii) vai tikai tādu īpašu aizsardzību invalīdiem, kura cieši saistīta ar minētās personas sociālo vidi attiecīgajā dalībvalstī,

   un

b) ja finansējums tiek gūts tikai no to obligāto nodokļu uzlikšanas, kuri paredzēti, lai segtu vispārējus publiskā sektora izdevumus un ja pabalstu nodrošināšanas un aprēķina nosacījumi nav atkarīgi no jebkādas iemaksas attiecībā uz saņēmēju. Tomēr pabalstus, ko nodrošina kā piemaksu no iemaksām atkarīgam pabalstam, viena šā iemesla dēļ neuzskata par pabalstiem, kas ir atkarīgi no iemaksām,

   un

c) ir minēti X pielikumā.

3. Šās regulas 7. pantu un citas šās sadaļas nodaļas nepiemēro pabalstiem, kas minēti šā panta 2. punktā.

4. Pabalstus, kas minēti 2. punktā, sniedz tikai dalībvalstīs, kur dzīvo attiecīgās personas, saskaņā ar to tiesību aktiem. Šādus pabalstus sniedz dzīvesvietas iestāde par saviem līdzekļiem."

8 Regulas Nr. 883/2004 X pielikumā ar nosaukumu "Īpaši no iemaksām neatkarīgi naudas pabalsti" saistībā ar Vācijas Federatīvo Republiku ir paredzēti šādi pabalsti:

"[..]

b) pabalsti, lai saskaņā ar pamatnoteikumiem segtu iztikas izmaksas darba meklētājiem, izņemot gadījumus, kad attiecībā uz šiem pabalstiem nav ievērotas prasības, kas noteiktas saistībā ar pagaidu piemaksas piešķiršanu pēc bezdarbnieka pabalsta saņemšanas (Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 24. panta 1. punkts)."

Direktīva 2004/38

9 Atbilstoši Direktīvas 2004/38 preambulas 10., 16. un 21. apsvērumam:

"(10) Personām, kas īsteno savas uzturēšanās tiesības, uzturēšanās sākumposmā tomēr nebūtu jākļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. [..]

[..]

(16) Kamēr vien personas, kam ir uzturēšanās tiesības, nekļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, tās nebūtu jāizraida. Tādēļ sociālās palīdzības sistēmas izmantošana nedrīkst būt priekšnoteikums tūlītējai izraidīšanai. Lai noteiktu, vai sociālās palīdzības saņēmējs ir kļuvis par pārmērīgu slogu sociālās palīdzības sistēmai, un liktu viņu izraidīt, uzņēmējai dalībvalstij būtu jāpārbauda, vai konkrēto gadījumu ir izraisījušas pagaidu grūtības, un būtu jāņem vērā uzturēšanās ilgums, personiskie apstākļi un piešķirtā atbalsta summa. Izraidīšanu nekādā ziņā nedrīkstētu piemērot darba ņēmējiem, pašnodarbinātām personām vai darba meklētājiem, kas atbilst Tiesas definīcijai, izņemot gadījumus, kad tas notiek sabiedriskās kārtības vai valsts drošības dēļ.

[..]

(21) Tomēr uzņēmējai dalībvalstij būtu jāpatur tiesības lemt, vai tā piešķirs sociālo palīdzību Savienības pilsoņiem, kas nav nedz darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas, nedz arī saglabā šo statusu, vai viņu ģimenes locekļiem pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai ilgākā laikposmā attiecībā uz darba meklētājiem, vai līdzekļus studijām, tostarp arodapmācībai, pirms tās vēl ir ieguvušas pastāvīgas uzturēšanās tiesības."

10 Šīs direktīvas 6. pantā "Tiesības uzturēties uz laiku līdz trim mēnešiem" ir noteikts:

"1. Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā uz laiku līdz trim mēnešiem, neizvirzot viņiem nosacījumus vai formalitāšu ievērošanu, izņemot prasību, ka viņiem jābūt derīgai personas apliecībai vai pasei.

2. Šā panta 1. punkta noteikumi attiecas arī uz ģimenes locekļiem, kam ir derīga pase un kas nav nevienas dalībvalsts valsts piederīgie, bet pavada Savienības pilsoni vai ieceļo kopā ar viņu."

11 Minētās direktīvas 7. pantā "Tiesības uzturēties ilgāk nekā trīs mēnešus" ir noteikts:

"Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja:

a) viņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

b) viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī, [..]

[..]."

12 Atbilstoši šīs pašas direktīvas 14. pantam "Uzturēšanās tiesību saglabāšana":

"1. Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem ir 6. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības, kamēr viņi nekļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

2. Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem 7., 12. un 13. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības ir tikmēr, kamēr viņi atbilst minētajos pantos paredzētajiem nosacījumiem.

Īpašos gadījumos, kad ir pamatotas šaubas par to, vai Savienības pilsonis vai viņa/viņas ģimenes locekļi atbilst 7., 12. un 13. pantā paredzētajiem nosacījumiem, dalībvalstis var pārbaudīt, vai šie nosacījumi ir ievēroti. Šo pārbaudi neveic sistemātiski.

3. Ja Savienības pilsonis vai viņa/viņas ģimenes locekļi izmanto uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu, tas nav priekšnoteikums tūlītējai viņa/viņas izraidīšanai.

4. Atkāpjoties no 1. un 2. punkta un neskarot VI nodaļas noteikumus, Savienības pilsoņus vai viņu ģimenes locekļus nekādā gadījumā nedrīkst izraidīt, ja:

a) Savienības pilsoņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas; vai

b) Savienības pilsoņi ir ieceļojuši uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, lai meklētu darbu. Šādā gadījumā Savienības pilsoņus un viņu ģimenes locekļus nedrīkst izraidīt, kamēr Savienības pilsoņi var pierādīt, ka viņi turpina meklēt darbu un ka viņiem ir reālas izredzes tikt pieņemtiem darbā."

13 Direktīvas 2004/38 24. pantā "Vienlīdzīga attieksme" ir paredzēts:

"1 Ievērojot īpašus noteikumus, kas skaidri paredzēti Līgumā un sekundārajos tiesību aktos, pret visiem Savienības pilsoņiem, kas, pamatojoties uz šo direktīvu, uzturas uzņēmējā dalībvalstī, ir attieksme, kas līdzvērtīga tai, kāda ir pret minētās dalībvalsts valstspiederīgajiem atbilstīgi Līguma darbības jomai. Priekšrocības, ko sniedz šīs tiesības, attiecina arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi un kam ir uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās tiesības.

2. Atkāpjoties no 1. punkta noteikumiem, uzņēmējai dalībvalstij nav pienākuma piešķirt tiesības uz sociālo palīdzību pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai vajadzības gadījumā ilgākā laikā posmā, kas noteikts 14. panta 4. punkta b) apakšpunktā, kā arī tai nav pienākuma pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas piešķirt līdzekļus mācībām, tostarp arodapmācībai, ja šie līdzekļi ir stipendijas vai studiju kredīti personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātas personas, personas, kas saglabā šādu statusu, un to ģimenes locekļi."

Vācijas tiesības

Sociālais kodekss

14 Sociālā nodrošinājuma kodeksa I grāmatā (*Sozialgesetzbuch Erstes Buch*) iekļautajā 19.a panta 1. punktā ir paredzēti divi galvenie pamata nodrošinājuma pabalstu veidi darba meklētājiem:

"Saskaņā ar tiesībām uz pamata nodrošinājumu darba meklētāji var pieprasīt:

1) pabalstus, lai iekārtotos darbā,

2) pabalstus, lai nodrošinātu iztikas minimumu."

15 Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 1. panta "Pamata nodrošinājums darba meklētājiem – uzdevums un mērķis" 1. un 3. punktā ir noteikts:

"(1) Pamata nodrošinājuma darba meklētājiem mērķis ir ļaut tā saņēmējiem dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi.

[..]

(3) Pamata nodrošinājums darba meklētājiem ietver pabalstus,

1) lai izbeigtu vai samazinātu trūkumu, it īpaši palīdzot iekārtoties darbā, un

2) lai nodrošinātu iztikas minimumu."

16 Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 7. panta "Pabalstu saņēmēji" 1. punktā ir paredzēts:

"Šajā grāmatā minētie pabalsti ir paredzēti personām, kuras

1) ir sasniegušas 15 gadu vecumu un vēl nav sasniegušas maksimālo 7.a pantā minēto vecumu,

2) ir darbspējīgas,

3) ir trūcīgas un

4) parasti dzīvo Vācijas Federatīvajā Republikā (darbspējīgi pabalstu saņēmēji).

Pabalsti neattiecas uz

1) ārvalstniecēm un ārvalstniekiem, kuri Vācijas Federatīvajā Republikā nav darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas, kuriem nav tiesību brīvi pārvietoties saskaņā ar Likuma par Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos [(*Freizügigkeitsgesetz/EU*, turpmāk tekstā – "Likums par brīvu pārvietošanos")] 2. panta 3. punktu, un to ģimenes locekļiem to uzturēšanās pirmo trīs mēnešu laikā,

2) ārvalstniecēm un ārvalstniekiem, kuru uzturēšanās tiesības izriet tikai no darba meklēšanas mērķa, un viņu ģimenes locekļiem,

[..]

1. punkta otro teikumu nepiemēro ārvalstniecēm un ārvalstniekiem, kuri uzturas Vācijas Federatīvajā Republikā, pamatojoties uz uzturēšanās atļauju, kas tikusi izsniegta saskaņā ar Likuma par uzturēšanās tiesībām [(*Aufenthaltgesetz*)] 2. nodaļas 5. sadaļu. Noteikumi jautājumā par uzturēšanās tiesībām paliek nemainīgi."

17 No minētā 7. panta 2. un 3. punkta izriet, ka nepilngadīgajiem, kas nav spējīgi strādāt, kuri dzīvo ar darbspējīgiem pabalstu saņēmējiem un tādējādi veido ar pēdējiem minētajiem "saimi ar vajadzībām", arī ir atvasinātas tiesības uz pabalstiem, kādi ir paredzēti Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatā.

18 Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 8. panta "Darbspēja" 1. punkts ir šāds:

"Darbaspējīga ir ikviena persona, kura paredzamā nākotnē nav tāda, kas slimības vai invaliditātes dēļ nespēj veikt profesionālu darbību vismaz trīs stundas dienā parastos darba tirgus apstākļos."

19 Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 9. panta 1. punktā ir noteikts:

"Par trūcīgu ir uzskatāma ikviena persona, kura sev nevar nodrošināt iztiku vai, pamatojoties uz vērā ņemamajiem ienākumiem vai īpašumu, to nevar nodrošināt pietiekami un vajadzīgo palīdzību nesaņem no citām personām, it īpaši no saviem ģimenes locekļiem vai citām sociālā nodrošinājuma iestādēm."

20 Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 20. pantā ir minēti papildu noteikumi par vajadzībām iztikas minimuma nodrošināšanai. Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 21. pantā ir paredzēti noteikumi par papildu vajadzībām un II grāmatas 22. pantā – noteikumi par mājokļa un apkures vajadzībām. Visbeidzot, Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 28.–30. pants attiecas uz pabalstiem izglītībai un dalībai.

21 Sociālā nodrošinājuma kodeksa XII grāmatas 1. pants, kurā ir aplūkota sociālā palīdzība, ir formulēts šādi:

"Sociālās palīdzības mērķis ir tā saņēmējiem nodrošināt cilvēka dzīves cienīgus apstākļus. [..]"

22 Sociālā nodrošinājuma kodeksa XII grāmatas 21. pantā ir paredzēts:

"Sociālie pabalsti iztikas minimuma nodrošināšanai personām, uz kurām attiecas II grāmatas noteikumi, netiek piešķirti, ja tās ir darbspējīgas vai to ģimenes saišu dēļ. [..]"

Likums par brīvu pārvietošanos

23 Likuma par brīvu pārvietošanos – redakcijā, kas piemērojama pamatlietas faktiem, – piemērošanas joma ir precizēta šī likuma 1. pantā:

"Šis likums regulē citu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu (Savienības pilsoņu) un to ģimenes locekļu ieceļošanu un uzturēšanos."

24 Minētā likuma 2. pantā attiecībā uz ieceļošanu un uzturēšanos ir paredzēts, ka:

"(1) Savienības pilsoņiem, kuriem ir tiesības uz pārvietošanās brīvību, un viņu ģimenes locekļiem ir tiesības ieceļot un uzturēties Vācijas teritorijā saskaņā ar šī likuma noteikumiem.

(2) Atbilstoši Savienības tiesībām tiesības uz brīvu pārvietošanos ir:

1) Savienības pilsoņiem, kuri kā darba ņēmēji vēlas uzturēties darba meklēšanas vai profesionālas izglītības nolūkos;

[..]

5) nenodarbinātiem Savienības pilsoņiem saskaņā ar 4. panta noteikumiem;

6) ģimenes locekļiem saskaņā ar 3. un 4. panta noteikumiem;

[..]

(3) Netiek skartas darba ņēmēju vai pašnodarbināto tiesības, kas paredzētas 1. punktā, attiecībā uz:

1) īslaicīgu darba nespēju slimības vai nelaimes gadījuma dēļ,

2) kompetentajā nodarbinātības aģentūrā reģistrētu piespiedu bezdarbu vai pašnodarbinātības izbeigšanu pēc vairāk nekā viena gada darbības no pašnodarbinātas personas gribas neatkarīgu iemeslu dēļ,

3) arodmācību, ja pastāv saikne starp mācībām un iepriekšējo profesionālo darbību; saikne nav nepieciešama, ja Savienības pilsonis savu darbu ir zaudējis piespiedu kārtā.

1. punktā paredzētās tiesības saglabājas sešus mēnešus gadījumā, ja viņš(-a) pēc vairāk nekā viena gada nodarbinātības ir reģistrēts(-a) kompetentajā nodarbinātības aģentūrā kā piespiedu bezdarbnieks.

[..]"

25 Likuma par brīvu pārvietošanos 3. pantā attiecībā uz ģimenes locekļiem ir noteikts:

"(1) 2. panta 2. punkta 1.–5. apakšpunktā minēto Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem ir tiesības atbilstoši 2. panta 1. punktam, ja tie pavada attiecīgo Savienības pilsoni vai ieceļo kopā ar to. 2. panta 2. punkta 5. apakšpunktā minēto Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem minētais tiek piemērots atbilstoši 4. panta nosacījumiem.

(2) Ģimenes locekļi ir:

1) 2. panta 2. punkta 1.–5. un 7. apakšpunktā minēto personu laulātie un lejupējie radinieki vai to laulātie, kuri vēl nav sasnieguši 21 gada vecumu;

2) 2. panta 2. punkta 1.–5. un 7. apakšpunktā minēto personu augšupējie vai lejupējie radinieki vai to laulātie, kuriem šīs personas vai to laulātie nodrošina iztiku.

[..]"

26 Likuma par brīvu pārvietošanos 5. pantā "Uzturēšanās atļaujas un apliecinājums par pastāvīgās uzturēšanās tiesībām" ir paredzēts:

"(1) Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kuriem ir kādas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonība un kuri ir tiesīgi brīvi pārvietoties Vācijā, tūlītēji un pēc savas ierosmes ir jāizsniedz uzturēšanās tiesības apliecinošs dokuments.

[..]

(3) Kompetentais ārvalstnieku dienests var pieprasīt, lai priekšnosacījumi 2. panta 1. punktā paredzētajām tiesībām tiktu ticami pierādīti triju mēnešu laikā pēc ieceļošanas federālajā teritorijā. Vajadzīgās norādes un pierādījumus pamatojumam administratīvās reģistrēšanas laikā var pieņemt kompetentā reģistrēšanas iestāde, kura norādes un pierādījumus nodod kompetentajam ārvalstnieku dienestam. [..]

[..]"

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

27 Visi *Peña-Garcia* ģimenes locekļi ir Spānijas pilsoņi. *García-Nieto* k-dze un *Peña Cuevas* k-gs, nesalaulājoties un nereģistrējot partnerattiecības, vairākus gadus dzīvoja kopā Spānijā un veidoja ekonomisku vienību ar savu kopīgo meitu *Jovanlis Peña García* un *Peña Cuevas* k-ga vēl nepilngadīgo dēlu *Joel Luis Peña Cruz*.

28 2012. gada aprīlī *García-Nieto* k-dze kopā ar meitu *Jovanlis* ieceļoja Vācijā un 2012. gada 1. jūnijā reģistrējās kā darba meklētāja. No 2012. gada 12. jūnija viņa sāka strādāt par pavāra palīdzi un sakarā ar šo darbu, par kuru viņa saņēma neto darba algu EUR 600 apmērā, viņa no 2012. gada 1. jūlija tika obligātā kārtā reģistrēta Vācijas sociālā nodrošinājuma sistēmā.

29 2012. gada 23. jūnijā *García-Nieto* k-dzei un *Jovanlis* pievienojās *Peña Cuevas* k-gs un viņa dēls. Līdz 2012. gada 1. novembrim *Peña-Garcia* ģimene dzīvoja pie *García-Nieto* k-dzes mātes un iztika no *García-Nieto* k-dzes ienākumiem. Turklāt no 2012. gada jūlija *Peña Cuevas* k-gs un *García-Nieto* k-dze saņēma ģimenes pabalstus par viņu bērniem *Jovanlis* un *Joel Luis*, kuri apmeklē skolu kopš 2012. gada 22. augusta.

30 2012. gada 30. jūlijā *Peña-Garcia* ģimene nodarbinātības dienestā iesniedza lūgumu saņemt iztikas līdzekļu nodrošinājuma pabalstus (turpmāk tekstā – "attiecīgie pabalsti") atbilstoši Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatai. Tomēr nodarbinātības dienests atteicās piešķirt šos pabalstus *Peña Cuevas* k-gam un viņa dēlam par 2012. gada augustu un septembri. Tomēr, sākot no 2012. gada oktobra, minētie pabalsti tika piešķirti.

31 Nodarbinātības dienesta lēmums par atteikumu piešķirt pabalstus bija balstīts uz Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 7. panta 1. punkta otrā teikuma 1) punktu, jo pieteikuma iesniegšanas brīdī *Peña Cuevas* k-gs un viņa dēls vēl nebija nodzīvojuši Vācijā trīs mēnešus un *Peña Cuevas* k-gam turklāt nebija darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusa. Saskaņā ar nodarbinātības dienesta apgalvoto no attiecīgo pabalstu saņemšanas bija jāizslēdz arī *Peña Cuevas* k-ga dēls. Pēc Vācijas valdības 2011. gada 19. decembrī pievienotās atrunas attiecībā uz Palīdzības konvenciju, no pēdējās minētās konvencijas vairs nevarēja izrietēt nekādas tiesības.

32 *Sozialgericht Gelsenkirchen* (Gelzenkirhenes Sociālo lietu tiesa) apmierināja *Peña-Garcia* ģimenes celto prasību par šo nodarbinātības dienesta lēmumu, noraidot Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 7. panta 1. punkta otrā teikuma 1) punktā paredzētos izslēgšanas pamatus ar valsts tiesību aktu sistēmu saistītu iemeslu dēļ. Nodarbinātības dienests pārsūdzēja šo spriedumu iesniedzējtiesā *Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas–Vestfālenes federālās zemes Augstākā sociālo lietu tiesa).

33 Iesniedzējtiesa šaubās par to, vai Savienības tiesībām atbilst pilnīga *Peña-Garcia* ģimenes izslēgšana no attiecīgo pabalstu saņemšanas, pamatojoties uz Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 7. panta 1. punkta otrā teikuma 1) punktu.

34 Šajos apstākļos *Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen* (Ziemeļreinas–Vestfālenes federālās zemes Augstākā sociālo lietu tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Regulas Nr. 883/2004 4. pantā ietvertais nediskriminācijas princips – izņemot šīs regulas 70. panta 4. punktā paredzēto pabalstu sniegšanas [ārpus dzīvesvietas dalībvalsts] izslēgšanu – ir piemērojams arī attiecībā uz īpašiem no iemaksām neatkarīgiem naudas pabalstiem minētās regulas 70. panta 1. un 2. punkta izpratnē?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai Regulas Nr. 883/2004 4. pantā ietverto nediskriminācijas principu var ierobežot ar valsts tiesību normās ietvertiem noteikumiem, ar kuriem tiek transponēts Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkts un saskaņā ar kuriem šie pabalsti nekādā ziņā nav pieejami pirmos trīs uzturēšanās mēnešus, ja Savienības pilsoņi Vācijas Federatīvajā Republikā nav ne darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas, ne arī ir tiesīgi īstenot tiesības uz brīvu pārvietošanos saskaņā ar Likuma par brīvu pārvietošanos 2. panta 3. punktu, un, ja tā ir, tad kādā apmērā šo principu var ierobežot?

3) Ja uz pirmo jautājumu tiek atbildēts noraidoši, vai turklāt primārajās tiesību normās – it īpaši LESD 45. panta 2. punktā, to lasot kopā ar LESD 18. pantu, – paredzētie nediskriminācijas principi nepieļauj valsts tiesību normu, ar kuru Savienības pilsoņiem pirmajos trijos uzturēšanās mēnešos bez izņēmumiem tiek liegts saņemt sociālo pabalstu, kura mērķis ir iztikas nodrošināšana un kurš vienlaicīgi arī atvieglo piekļuvi darba tirgum, ja šie Savienības pilsoņi nav darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas un nav tiesīgi īstenot tiesības uz brīvu pārvietošanos saskaņā ar Likuma par brīvu pārvietošanos 2. panta 3. punktu, bet var pierādīt patiesu saikni ar uzņemošo dalībvalsti un, it īpaši, ar uzņemošās dalībvalsts darba tirgu?"

35 Ar 2015. gada 19. marta lēmumu iesniedzējtiesa tomēr izlēma, ka nav nepieciešama atbilde uz pirmo jautājumu, jo ar tādu pašu formulējumu tas jau ticis uzdots lietā, kurā tika taisīts spriedums *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358), un uz to Tiesa ir atbildējusi apstiprinoši, nospriežot, ka "Regula Nr. 883/2004 ir jāinterpretē tādējādi, ka "īpašie naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām", šīs regulas 3. panta 3. punkta un 70. panta izpratnē ietilpst minētās regulas 4. panta piemērošanas jomā".

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par otro jautājumu

36 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2004/38 24. pants un Regulas Nr. 883/2004 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neaizliedz tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, ar kuru no noteiktu "naudas pabalstu, kas nav balstīti uz iemaksām" Regulas Nr. 883/2004 70. panta 2. punkta izpratnē un kas ir uzskatāmi arī par "sociālās palīdzības pabalstu" Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta izpratnē, saņemšanas tiek izslēgti citu dalībvalstu pilsoņi, kas ir tādā situācijā, kāda ir paredzēta minētās direktīvas 6. panta 1. punktā.

37 Vispirms ir jāatgādina, ka spriedumā *Alimanovic* (C-67/14, EU:C:2015:597, 44.–46. punkts) Tiesa jau nosprieda, ka tādi pabalsti kā šajā lietā nevar tikt kvalificēti par finansiāla rakstura pabalstiem, kas paredzēti, lai atvieglotu piekļuvi nodarbinātībai dalībvalsts darba tirgū, bet tie ir jāuzskata par "sociālo palīdzību" Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta izpratnē.

38 Saistībā ar piekļuvi šādiem sociālās palīdzības pabalstiem Savienības pilsonis uz vienlīdzību attieksmē ar uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem atbilstoši Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktam var atsaukties tikai tad, ja viņa uzturēšanās uzņēmējas dalībvalsts teritorijā atbilst Direktīvas 2004/38 nosacījumiem (spriedumi *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 69. punkts, un *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597, 49. punkts).

39 Pieņemt, ka personas, kurām nav uzturēšanās tiesību saskaņā ar Direktīvu 2004/38, uz tiesībām saņemt sociālo palīdzību var atsaukties ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi tiek piemēroti valsts pilsoņiem, būtu pretrunā minētās direktīvas preambulas 10. apsvērumā minētajam mērķim izvairīties no tā, ka Savienības pilsoņi, kas ir citu dalībvalstu pilsoņi, kļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai (spriedumi *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 74. punkts, un *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597, 50. punkts).

40 Līdz ar to, lai noteiktu, vai tāda sociālā palīdzība, kādi ir aplūkotie pabalsti, var tikt atteikta, pamatojoties uz atkāpi no Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta, vispirms ir jāpārbauda minētās direktīvas 24. panta 1. punktā atgādinātā vienlīdzīgas attieksmes principa piemērojamība un attiecīgi konkrētā Savienības pilsoņa uzturēšanās uzņēmējas dalībvalsts teritorijā likumība (spriedums *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597, 51. punkts).

41 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka *Peña Cuevas* k-gs, kā tas izriet no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, var pamatot uzturēšanās tiesības ar Direktīvas 2004/38 6. panta 1. punktu.

42 Minētajā normā ir paredzēts, ka Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā līdz trīs mēnešiem, neesot citiem nosacījumiem vai formalitātēm, izņemot prasību par to, ka ir jābūt derīgai personas apliecībai vai pasei, un atbilstoši šīs direktīvas 14. panta 1. punktam šīs tiesības saglabājas tikmēr, kamēr Savienības pilsonis un viņa ģimenes locekļi nekļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai (spriedumi *Ziolkowski* un *Szeja*, C-424/10 un C-425/10, EU:C:2011:866, 39. punkts, un *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 70. punkts).

43 Neraugoties uz iepriekš minēto, šādā gadījumā tomēr ir jāņem vērā, ka uzņēmēja dalībvalsts var atsaukties uz atkāpi no Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta, lai atteiktos piešķirt minētajam pilsonim prasīto sociālās palīdzības pabalstu (spriedums *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 70. punkts).

44 No šīs normas formulējuma skaidri izriet, ka uzņēmēja dalībvalsts personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātās personas vai personas, kuras saglabā šādu statusu, var atteikties piešķirt jebkādu sociālās palīdzības pabalstu pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā.

45 Kā norādīja ģenerāladvokāts secinājumu 70. punktā, minētā norma atbilst ar Direktīvu 2004/38 sasniedzamajam mērķim – saglabāt dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmu finanšu līdzsvaru, kā tas izriet cita starpā no šīs direktīvas preambulas 10. apsvēruma. Tā kā dalībvalstis nevar pieprasīt no Savienības pilsoņiem, lai viņu rīcībā būtu pietiekami iztikas līdzekļi un personīgā veselības apdrošināšana, kamēr viņi uzturas maksimāli trīs mēnešus šo dalībvalstu attiecīgajās teritorijās, ir leģitīmi neuzlikt minētajām dalībvalstīm pienākumu uzņemties šādu izdevumu segšanu šajā laika posmā.

46 Tāpat šajā kontekstā ir jāprecizē, ka, lai gan Tiesa jau ir nospriedusi, ka Direktīva 2004/38 pieprasa, lai uzņēmēja dalībvalsts, lemjot par izraidīšanas pasākuma noteikšanu vai konstatējot, ka šī persona savas uzturēšanās laikā rada pārmērīgu slogu sociālās palīdzības sistēmai, ņemtu vērā katras ieinteresētās personas individuālo situāciju (spriedums *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 64., 69. un 78. punkts), tomēr šāds individuāls izvērtējums nav jāveic tādā gadījumā, kāds tiek aplūkots pamatlietā.

47 Spriedumā *Alimanovic* (C-67/14, EU:C:2015:597, 60. punkts) Tiesa jau apstiprināja, ka Direktīvā 2004/38, ar kuru ir ieviesta pakāpeniska darba ņēmēja statusa saglabāšana, kuras nolūks ir nodrošināt uzturēšanās tiesības un piekļuvi sociālajiem pabalstiem, tiek ņemti vērā dažādi faktori, kas raksturo katra sociālā pabalsta pieprasītāja individuālo situāciju un, it īpaši, saimnieciskās darbības veikšanas ilgumu.

48 Tādējādi, ja šāds vērtējums nav nepieciešams pilsoņa, kurš meklē darbu un kuram vairs nav darba ņēmēja statusa, gadījumā, tad tas pats attiecas arī uz personām, kuras ir tādā situācijā kā *Peña Cuevas* k-gs pamatlietā.

49 Ļaujot ieinteresētajām personām skaidri zināt savas tiesības un pienākumus, Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmatas 7. panta 1. punkta otrā teikuma 1) punktā, lasot to kopā ar Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktu, saskaņā ar kuru Vācijas Federatīvajai Republikai nav pienākuma piešķirt tiesības uz sociālo palīdzību pirmos trīs mēnešus, kamēr Savienības pilsonis uzturas tās teritorijā, paredzētais izņēmums var nodrošināt augstu tiesiskās drošības un pārskatāmības līmeni, piešķirot pamata nodrošinājuma sociālo palīdzību, un katrā ziņā atbilst samērīguma principam (pēc analoģijas skat. spriedumu *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597, 61. punkts).

50 Turklāt attiecībā uz individuālo izvērtējumu nolūkā veikt vispārēju izvērtējumu slogam, kuru konkrēti šā pabalsta piešķiršana radot visai pamatlietā aplūkotajai valsts sociālās palīdzības sistēmai, ir jānorāda, ka atbalsts, kas piešķirts vienam pieteicējam, diez vai var tikt kvalificēts par "pārmērīgu slogu" dalībvalstij Direktīvas 2004/38 14. panta 1. punkta izpratnē, jo to attiecīgajai dalībvalstij varētu radīt nevis viens individuāls pieteikums, bet gan visu tai iesniegto individuālo pieteikumu kopums (skat. spriedumu *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597, 62. punkts).

51 Šādos apstākļos Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkts neaizliedz tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir pamatlietā, ciktāl šis regulējums izslēdz no noteiktu "naudas pabalstu, kas nav balstīti uz iemaksām" Regulas Nr. 883/2004 70. panta 2. punkta izpratnē saņemšanas citu dalībvalstu pilsoņus, kuri ir tādā situācijā kāda ir paredzēta minētās direktīvas 6. panta 1. punktā.

52 Tas pats attiecas uz Regulas Nr. 883/2004 4. panta interpretāciju. Faktiski pamatlietā aplūkotie pabalsti, kuri ir "īpaši naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām", minētās regulas 70. panta 2. punkta izpratnē saskaņā ar tā paša panta 4. punktu tiek piešķirti tikai dalībvalstī, kurā ieinteresētā persona dzīvo, un atbilstoši šīs valsts tiesību aktiem. No tā izriet, ka nekas neaizliedz atteikt šādus pabalstus piešķirt citu dalībvalstu pilsoņiem, kuriem pirmos trīs uzturēšanās uzņēmējā valstī mēnešus nav darba ņēmēja vai pašnodarbinātas personas statusa, vai personām, kas ir saglabājušas šādu statusu (šajā ziņā skat. spriedumus *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:965, 44. punkts, un *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 83. punkts).

53 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/38 24. pants un Regulas Nr. 883/2004 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neaizliedz tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, ar kuru no noteiktu "naudas pabalstu, kas nav balstīti uz iemaksām" Regulas Nr. 883/2004 70. panta 2. punkta izpratnē un kas ir uzskatāmi arī par "sociālās palīdzības pabalstu" Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta izpratnē, saņemšanas tiek izslēgti citu dalībvalstu pilsoņi, kas ir tādā situācijā, kāda ir paredzēta minētās direktīvas 6. panta 1. punktā.

Par trešo jautājumu

54 Ņemot vērā, ka trešais jautājums tika uzdots gadījumā, ja uz pirmo jautājumu tiks sniegta noraidoša atbilde un ja Tiesa atbildēs apstiprinoši uz jautājumu, kas ir identisks jautājumam, kāds tika uzdots lietās, kurā tika taisīti spriedumi *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) un *Alimanovic* (C-67/14, EU:C:2015:597), uz trešo prejudiciālo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

55 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 24. pants un Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, kas grozīta ar Komisijas 2010. gada 9. decembra Regulu (ES) Nr. 1244/2010, 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neaizliedz tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, ar kuru no noteiktu "naudas pabalstu, kas nav balstīti uz iemaksām" Regulas Nr. 883/2004 70. panta 2. punkta izpratnē un kas ir uzskatāmi arī par "sociālās palīdzības pabalstu" Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta izpratnē, saņemšanas tiek izslēgti citu dalībvalstu pilsoņi, kas ir tādā situācijā, kāda ir paredzēta minētās direktīvas 6. panta 1. punktā.

[Paraksti]